

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Історичний факультет
Кафедра історії та археології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи О. А. Кузнецова

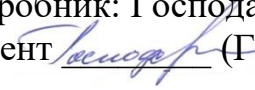
«27 серпня 2019»

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ АРХЕОЛОГІЇ”**

Ступінь магістра
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 032 Історія та археологія
Освітня програма «Археологія»

2019-2020 навчальний рік

Розробник: Господаренко Оксана Валеріївна, кандидат історичних наук,
доцент (Господаренко О.В.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії та археології

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри історії та археології (Рижева Н.О.)

«27» серпня 2019 р.

1 Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	<u>Нормативна</u> (за вибором)
	Спеціальність 032 Історія та археологія	<i>Рік підготовки</i> Перший
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат та/або мультимедійна презентація		
Загальна кількість годин – 90		<i>Семестр</i> I
		<i>Лекції</i> 2 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,2 самостійної роботи студента – 3,7	Ступінь: <u>Магістр</u>	<i>Семінарські</i> 4 год.
		<i>Самостійна робота</i> 84 год.
		Вид контролю: <u>залік</u>

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 6 год. – аудиторні заняття, 84 год. – самостійна робота (7% ~ 93%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	<u>Нормативна</u> (за вибором)
	Спеціальність 032 Історія та археологія	<i>Рік підготовки</i> Перший
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат та/або мультимедійна презентація		
Загальна кількість годин – 90	Ступінь: <u>Магістр</u>	<i>Семестр</i> I
		<i>Лекції</i> 2 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,2 самостійної роботи студента – 3,7		<i>Семінарські</i> 4 год.
		<i>Самостійна робота</i> 84 год.
		Вид контролю: <u>залік</u>

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для заочної форми навчання – 90 год.: 6 год. – аудиторні заняття, 84 год. – самостійна робота (7% ~ 93%).

2 Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Теорія та методологія археології» призначена для студентів історичних факультетів вузів. Історична наука ґрунтується на матеріалах історичних джерел. Висновки дописемної і ранньописемної історії базуються на результатах археологічних досліджень, які є основним джерелом для таких побудов. Тому кожному історику необхідно знати теоретичні основи археології, що включають основні базові поняття та окремі актуальні аспекти міждисциплінарного підходу.

Метою дисципліни є ознайомлення студентів з основними напрямками розвитку теоретичної археології. При цьому особлива увага приділяється принципам археології, можливостям інтерпретації отриманих джерел, археологічної типології та класифікації. Незважаючи на прикладний характер археології як науки, без знання теоретичних основ неможливо на сучасному рівні розвитку науки розробити стратегію комплексних досліджень, свого роду докладний план дій, в якому відображені всі етапи планованих наукових пошуків, від формування ідеї до кінцевого продукту (зазвичай у формі наукової публікації). Без такого плану наші дослідження будуть носити характер колекціонування предметів старовини.

Завдання курсу:

- навчити студента корелювати теоретичні розробки та практичні навички польових досліджень для отримання оптимальних результатів
- виробити критичний підхід при плануванні та проведенні наукових досліджень.

Передумови для вивчення дисципліни: філософія, методологія історії

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Очікувані результати навчання:

Здатність запам'ятовувати або відтворювати:

1. глибокі знання в межах спеціалізації з позначенням новацій останнього часу;
2. специфіку розвитку історичного пізнання в конкретні історіографічні періоди, в тому числі й на сучасному етапі;
3. професійні норми в галузі історії та археології;
4. основні етапи наукового пошуку в галузі історії та археології та завдання кожного з них;
5. теорію й практики критичного осмислення уявлень про минуле у суспільстві, правила побудови наукових гіпотез.

Здатність розуміти та інтерпретувати:

6. основні теоретичні та методологічні проблеми сучасної археологічної науки;
7. шляхи формування репрезентативної джерельної бази при розробці певної наукової проблематики;
8. зв'язок та різницю між історичними фактами у джерелі та історіографічними фактами у науковій літературі;
9. вибір методології та методів при здійсненні власного дослідження;
10. вузлові наукові проблеми, зв'язок між гіпотезою та методом, логічні наслідки певного припущення, зіставлення його з відомими теоретичними побудовами.

Здатність використовувати вивчений матеріал в нових ситуаціях:

11. пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди;
12. аналізувати взаємозв'язки між позицією професійного історика та пануючими у суспільстві поглядами на минуле;
13. демонструвати навички професійного спілкування з використанням іноземної мови;

14. виявляти ініціативу, яка спрямована на збереження та управління культурною спадщиною;
15. брати участь у здійсненні реальних дослідницьких проєктів;
Здатність розбивати інформацію на відповідні компоненти і розуміти їх взаємозв'язок:
16. аналізувати явища та процеси світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку;
17. визначати інформаційний потенціал конкретних археологічних джерел при вирішенні певної наукової проблеми;
18. здійснювати експертизу пам'яток матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації.
Здатність поєднувати частини разом, щоби одержати ціле з новою системною властивістю:
19. визначати соціальні функції історика в нових умовах;
20. встановлювати ефективну комунікацію з представниками інших гуманітарних та природничих наук;
21. обґрунтувати наукову новизну власного дослідження з урахуванням сучасних наукових досягнень;
22. розширювати джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових експедиціях, шляхом створення нових джерел (усна історія та ін.).
Здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі:
23. критично оцінювати ступінь розробленості дослідницької проблеми та отриманих результатів фахівцями;
24. визначати вплив на хід та результати дослідження традицій певних наукових шкіл;
25. узагальнювати результати власного дослідження;
26. аргументувати зв'язок теми обраного наукового проєкту з пріоритетними напрямками розвитку світової науки;
27. рекомендувати шляхи продовження власного дослідження

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

Соціально-особистісні компетенції:

- здатність до навчання впродовж життя;
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи;
- толерантність;

Загальнонаукові компетенції:

- базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загально-професійних дисциплін;
- базові знання в галузі, необхідні для освоєння загально-професійних дисциплін

Інструментальні компетенції:

- здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою;
- знання іншої мови (мов);
- навички роботи з комп'ютером;
- навички управління інформацією;
- дослідницькі навички.

II. Фахові:

Загально-професійні компетенції:

- уміння використовувати повний спектр наукових методик для вироблення інноваційного знання в галузі
- здатність використовувати здобутки сучасної історіософії та історіографії для формування наукового розуміння минулого людства
- здатність отримати історичне знання з археологічних джерел
- здатність відрізнити наукові концепції від квазінаукових фантазій сучасних міфотворців
- вміння орієнтуватися в теоретичних концепціях сучасної археології
- здатність формулювати наукову проблему і знаходити шляхи її вирішення
- уміння використовувати сучасні конструкції вітчизняних та зарубіжних авторів
- здатність використовувати сучасні методи усного викладу матеріалу та роботи з текстом у навчальному процесі

Спеціально-професійні компетенції:

- володіти навичками історизації археологічного матеріалу
- здатність враховувати сучасні історіософські інтерпретації (теорії постмодернізму, дискурсу і деконструкції) у переосмисленні ролі і місця археологічних та історичних знань у суспільстві.

3 Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Археологія як наука

Тема 1. Археологія і її місце в системі наук

Визначення науки. Археологія в системі наук: історія проблеми; сучасний стан проблеми. Археологія як самостійна наука. Місце археології серед історичних дисциплін. Своєрідність вивчення історичного минулого в археології. Специфіка археологічного знання. Суб'єкт і об'єкт археології. Суб'єкт і об'єкт в історичному пізнанні. Об'єкт археологічної науки. Структура об'єкта археології на емпіричному і теоретичному рівнях. Роль артефактів в системі археологічного пізнання. Проблема предмета науки. Предмет археології. Історичне пізнання в археології. Методологія і методика археологічного дослідження. Природа і суспільство. Палеоекологія. Загальнонаукове і соціальне значення археології. Археологічна наука і суспільство. Історична пам'ять. Археологічні пам'ятки в системі сучасної культури. Сучасні життєві функції археологічних пам'яток і їх цінність для сучасної людини. Археологія і сучасність. Законодавство України про охорону пам'яток історії і культури. Стан дослідження археологічних пам'яток в Україні. Основні проблеми сучасної української археології. Перспективи вивчення старожитностей і давньої історії України.

Кредит 2. Методологія археології

Тема 3. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела

Загальнонаукові терміни. Система основних археологічних понять. Універсали: артефакт, властивість, комплекс. Категорії: ознака, тип, культура. Археологічна культура. Проблема визначення археологічної культури. Версії формування археологічної культури: хронологічна, картографічна (територіальна), коваріаційна, кореляційно-типологічна, типоконфлексна, етнізуючі версії. Етнологічні терміни. Система основних етнологічних понять. Терміни із соціального життя; із сімейно-шлюбних відносин; матеріальної і духовної культури.

Визначення поняття "археологічне джерело" в системі історичних джерел. Джерела в пізнанні минулого. Матеріальні старожитності. Межі археологічного відображення. Специфіка археологічних джерел. Типи археологічних джерел. Синоніми поняття археологічне джерело: археологічний матеріал (об'єкт), матеріальні старожитності, археологічні залишки, археологічні пам'ятки, археологічні знахідки, археологічні експонати. Групування археологічного матеріалу. Групування за матеріалом, за ступенем збереженості, за часом та культурною приналежністю, за експозиційною цінністю, за

надійністю інформації (сутністю). Структура археологічного пізнання. Загальна характеристика наукової діяльності та її особливості в археології. Дослідницькі рівні в археології: відкриття джерела (польові процедури), критика джерела (кабінетні процедури); етнокультурна та соціологічна інтерпретації.

Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)

Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)

Етнос і археологія. Археолого-етнологічне дослідження. Основні форми етносу. Ієрархія етнічних спільностей. Основні компоненти етносу: їх структура, функції і природне середовище. Типологізація етнічних процесів. Етносоціальна структура людства і її динаміка в давніх суспільствах. Специфіка етносу як соціального явища. Культура і її етнічні функції. Культура етносу. Етнічна культура. Етнічний процес. Діяльність. Традиція та її структура. Звичай: раціональне і ірраціональне в його структурі. Обряд та ритуал. Внутрішні і зовнішні причини розвитку культури. Неперервність культури у часі і просторі. Структура археолого-етнологічного комплексу. Археолого-етнологічні типи: поховань, кераміки, жител та ін. Система відображення етнічної специфіки суспільства у різних джерелах. Процедура археолого-етнологічного дослідження. Етапи реконструкції етнічної культури за археологічними даними. Модель відображення етнічної культури в археологічних джерелах. Модель відновлення етнічної культури на підставі археологічних джерел. Теоретична реконструкція етнічної культури.

Економіка і соціальний устрій давніх суспільств. Методологічний аспект проблеми. Природа і суспільство. Палеоекологія і палеоекономіка. Питання палеодемографії. Структура давніх поселень та питання суспільної еволюції. Поховальні обряди і соціальна стратифікація давніх суспільств. Археологія і економіка. Дослідження давніх господарських систем за даними археології. Типи господарства та їх спрямованість. Системний підхід до вивчення господарських систем. Технологічний аспект аналізу виробництва: трасологічний, функціональний, експериментальний. Планіграфічний метод у вивченні структури давніх суспільств. Планіграфія давніх виробництв. Планування жител та поселень. Структура господарсько-побутових комплексів. Інші методи просторового аналізу в реконструкціях економічних систем давніх суспільств. Дані природничих наук: палеоботаніки, палеозоології, геології та інш. Сучасні методики дослідження палеоекономіки. Соціальний устрій давніх суспільств. Соціальна стратифікація давніх суспільств. Реконструкція соціальних відносин за матеріалами жител та поселень. Житло, його функції та соціальна зумовленість. Еволюція жител у зв'язку з соціальним розвитком: диференціація суспільства та її відображення у типах жител. Поселення як система та відображення в ньому соціальної інформації. Поняття "поселення у просторі і часі". Ієрархічна структура поселень. Формування міст і проблеми політогенезу. Реконструкція соціальних відносин за матеріалами поховального обряду. Поховання і могильники та структура суспільства. Поховальний обряд і питання соціальної диференціації давніх суспільств.

4 Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Кредит 1. Археологія як наука				
Тема 1. Археологія і її місце в системі наук	30	-	1	29
Кредит 2. Методологія археології				
Тема 2. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела	30	1	2	27
Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)				
Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)	30	1	1	28
ВСЬОГО	90	2	4	84

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Кредит 1. Археологія як наука				
Тема 1. Археологія і її місце в системі наук	30	-	1	29
Кредит 2. Методологія археології				
Тема 2. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела	30	1	2	27
Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)				
Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)	30	1	1	28
ВСЬОГО	90	2	4	84

5 Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Археологія як наука		
1	Тема 1. Археологія і її місце в системі наук	-
Кредит 2. Методологія археології		
2	Тема 2. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела	1
Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)		
3	Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)	1
	<i>Разом</i>	<i>2</i>

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Археологія як наука		
1	Тема 1. Археологія і її місце в системі наук	-
Кредит 2. Методологія археології		

2	Тема 2. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела	1
Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)		
3	Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)	1
	<i>Разом</i>	2

**6 Теми семінарських занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Археологія як наука		
1	Тема 1. Археологія і її місце в системі наук	1
Кредит 2. Методологія археології		
2	Тема 2. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела	2
Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)		
3	Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)	1
	<i>Разом</i>	4

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Археологія як наука		
1	Тема 1. Археологія і її місце в системі наук	1
Кредит 2. Методологія археології		
2	Тема 2. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела	2
Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)		
3	Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)	1
	<i>Разом</i>	4

**7 Теми лабораторних занять
не передбачені навчальним планом**

**8 Самостійна робота
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Археологія як наука		
1	Тема 1. Археологія і її місце в системі наук	29
Кредит 2. Методологія археології		
2	Тема 2. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела	27
Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)		
3	Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)	28
	<i>Разом</i>	84

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Археологія як наука		
1	Тема 1. Археологія і її місце в системі наук	29
Кредит 2. Методологія археології		
2	Тема 2. Понятійний апарат археологічної науки. Археологічні джерела	27
Кредит 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)		
3	Тема 3. Історична реконструкція в археології (етнос, економіка, суспільство)	28
	<i>Разом</i>	<i>84</i>

9 Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів:

I – підготовка та захист контрольної роботи (для студентів ЗФН);

II – підготовка реферату та/або мультимедійної презентації з висвітленням проблем навчальної дисципліни (для студентів ДФН).

Підготовка та захист контрольної роботи

Основне завдання цього виду діяльності – навчити студентів після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань, короткого усного або письмового інструктажу самостійно працювати з літературою, джерелами;

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки.
- цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

10 Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, вміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно, коли він виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили

Студенту виставляється дуже добре, коли він вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна

Студенту виставляється добре, коли він вміє співставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок

Студенту виставляється мінімальний задовільно, коли він відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих

Студенту виставляється достатньо, коли він володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні

Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:

➤ **реферат**

- Повнота розкриття теми
- Відповідність сучасним науковим уявленням
- Достовірність наданої інформації. Наукова коректність змісту та фактів, наведених у рефераті
- Подання інформації (системність, логічність, послідовність, лаконічність та завершеність)
- Якість, доцільність використання та відповідність ілюстративного матеріалу (схеми, таблиці, діаграми, малюнки, фотознімки тощо)
- Дотримання правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту
- Наявність і правильність оформлення обов'язкових складових (титольний, зміст, вступ, основна частина, висновки)
- Коректне оформлення цитування, бібліографія роботи (кількість і якість, новизна використаних джерел)

➤ **мультимедійна презентація**

- Повнота розкриття теми
- Відповідність сучасним науковим уявленням
- Достовірність наданої інформації. Наукова коректність змісту та фактів, наведених у презентації
- Подання інформації (системність, логічність, послідовність, лаконічність та завершеність)
- Якість, доцільність використання та відповідність ілюстративного матеріалу (схеми, таблиці, діаграми, малюнки, фотознімки тощо)
- Дотримання правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту
- Наявність і правильність оформлення обов'язкових слайдів (титольний, зміст, список використаних джерел, завершальний)
- Наявність і зручність навігації

- Рациональне використання елементів дизайну (шрифтове оформлення, колірна гама тощо)
 - Обґрунтованість і раціональність використання засобів мультимедіа та анімаційних ефектів
 - Наявність та доцільність використання фонового звуку
 - Розміщення і комплектування об'єктів. Єдиний стиль слайдів
- Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 кредити.

Поточне оцінювання та самостійна робота							КР	Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3					100	300/100*
70	60	70						

*Примітка. Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

11 Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

12 Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

13 Рекомендована література

Базова

1. Алексин В.А. Традиции и инновации в погребальных обрядах (эпоха первобытнообщинного строя) // Преемственность и инновации в развитии древних культур. - Л: Наука, 1981. - С. 18-22.
2. Амальрик А.С., Монгайт А.Л., Что такое археология? Москва. 1966.
3. Аникович М.В. Археологическая культура: определение понятия и процедура исследования // Археологические культуры и культурная трансформация. - Я: Ин-т археологии, 1990. - С.40-48.
4. Аникович М.В. О месте археологии в системе общественных наук // Категории исторических наук. Л: Наука, 1988. - С.73-98.
5. Археологические культуры и культурная трансформация. - Л.: Ин-т археологии, 1990. - С.55-60.
6. Арциховский А.В. Основы археологии. М., 1954.
7. Бибииков С.Н. К социальной интерпретации мустьерских поселений // Реконструкция древних общественных отношений по археологическим материалам жилищ и поселений. - Л.: Ин-т археологии, 1974. - С.14-16.
8. Бибииков С.Н. Некоторые аспекты палеоэкономического моделирования палеолита // СА. - 1969.-№1.-С.5-22.
9. Бибииков С.Н. Хозяйственно-экономический комплекс развитого Триполья //СА. - 1965. - №1.-С.48-63.
10. Боряз В.Н. Методологические предпосылки и принципы определения

объекта археологической науки // Материалистическая диалектика и частные науки. - Л.: Наука, 1976. - С.185-216.

11. Боряз В.Н. Природа археологического источника и объект археологии как науки // Предмет и объект археологии и вопросы методики археологических исследований. - Л.: Ин-т археологии, 1975. - С.6-11.

12. Бочкарев В.С. К вопросу о системе основных археологических понятий // Предмет и объект археологии и вопросы методики археологических исследований. - Л.: Ин-т археологии, 1975. - С.34-42.

13. Брайчевский М.Ю. Об историческом содержании понятия "археологическая культура" //

14. Брайчевський М. Вступ до історичної науки. - К.: Видав, дім "КМ Асасіетіа", 1995. - 168 с.

15. Брей У, Трамп Д. Археологический словарь. - М.: "Прогресс", 1990. - 368 с.

16. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. - М.: Наука, 1983. - 411 с.

17. Ганжа А.И. Понятие "археологическая культура": многообразие подходов и возможность однозначного определения // Археологические культуры и культурная трансформация. - Л.: Ин-т археологии, 1990. - С.60-65.

18. Гарден Жан-Клод. Теоретическая археология. М.: "Прогресс", 1983. - 295 с.

19. Генинг В.Ф. Объект и объективный предмет знания археологической науки // Теория и методы археологического исследования. - К.: Наук, думка, 1982. - С.5-33.

20. Генинг В.Ф. Объект и предмет в археологии. - К.: Наук, думка, 1983. - 224 с.

21. Генинг В.Ф. Очерки по истории советской археологии. - К.: Наук, думка, 1982. - 225 с.

22. Генинг В.Ф. Структура археологического познания. Проблемы социально-исторического исследования. - К.: Наук, думка, 1989. - 295 с.

Допоміжна

23. Генинг В.Ф. Структура системы археологического знания // Методологические и методические вопросы археологии. - К.: Наук, думка, 1982. - С.5-42.

24. Генинг В.Ф. Этнический процесс в первобытности. - Свердловск, 1970. - 126 с.

25. Генинг В.Ф., В.В.Генинг. Очерки философии социоархеологии. - К.:МСНИП "Теллус", 1992. -250 с.

26. Генинг В.Ф., Левченко В.Н. Археология древностей - период зарождения науки. - К.: Ин-т археологии, 1992. - 65 с.

27. Григорьев Г.П. О предмете археологии // Описание и анализ археологических источников. - Иркутск, 1981. - С.3-15

28. Гулига А.В. История как наука//Философские проблемы исторической науки. - М.: Наука, 1969.-С.7-50.

29. Давидович В.Е. ,Жданов Ю.А. Сущность культуры. - Ростов-Дон : РОСТОВСКИЙ на Дону ун-т, 1979. - 250 с.

30. Дикшит С.К. Введение в археологию. М., 1960.

31. Долуханов П.М. Потоки этноса. - СПб.: Европейский дом, 2000. - 230 с.

32. Загоруйко Н.Г. Методы распознавания и их применение. М., 1972.

33. Захарук Ю.Н. "Система трех веков" и проблема человек и природа // Природа и человек. - М.: Ин-т археологии, 1988. - С.6-21.

34. Захарук Ю.Н. Археологическая культура: проблемы и решения //Археологические культуры и культурная трансформация. - Л.: Ин-т археологии, 1990. - С.71-76.

35. Захарук Ю.Н. Историческое познание в археологии // Познание исторического процесса в археологии. - М.: Ин-т археологии, 1988, - С.10-30.

36. Захарук Ю.Н. Проблемные ситуации в археологии. - «Советская археология», 1973, № 4.

37. Каменецкий И.С., Маршак Б.И., Шер Я.А. Анализ археологических источников. - М.: Наука, 1975.- 174 с.
38. Каменецкий И.С. Археологическая культура - ее определение и интерпретация // СА. - 1970.- №2.-С. 18-36.
39. Каменецкий И.С., Маршак Б.И., Шер Я.А. Анализ археологических источников (возможности формализованного подхода). М., 1975.
40. Клейн Л.С. Археологическая теория (проблема статуса и дефиниций) // Проблемы археологии. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1978. -С.8-16.
41. Клейн Л.С. Археологическая типология. - Л.: ЛФ ЦНДИСИ, 1991. -448 с.
42. Клейн Л.С. Археологические источники. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1978. - 119 с.
43. Клейн Л.С. Понятие типа в современной археологии. Типы в культуре. Л., 1979.
44. Клейн Л.С. Принципы археологии. С-Петербург. 2001.
45. Клейн Л.С. Проблема определения археологической культуры. – «Советская археология», № 2, 1970.
46. Клейн Л.С. Структура археологической теории. – «Вопросы философии», №3, 1980.
47. Ковалевская В.Б. Взаимосвязь понятий "археологическая культура" и "культурные традиции"// Археологические культуры и культурная трансформация. - Л.: Ин-т археологии, 1990. -С.48-52.
48. Колпаков Е.М. Теория археологической классификации. - СПб., 1991. - С. 112.
49. Лебедев Г.С. История отечественной археологии. - СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1992.-464.
50. Левада Ю.А. Историческое сознание и научный метод // Философские проблемы исторической науки. - М.: Наука, 1969. - С.186-224.
51. Маркарян З.С. Очерки теории культуры. - Ереван: 1967.
52. Маркарян З.С. Теория культуры и современная наука. - М.: Наука, 1980.
53. Мартынов А.И. Археология. Москва. 2000.
54. Мартынов А.И., Шер Я.А., Методы археологического исследования. Москва. 2002.
55. Массон В.М. Вивчення культурного процесу за археологічними матеріалами // Археологія. - 1987. -№57. -С.9-15.
56. Массон В.М. Вопросы социологической интерпретации древних жилищ и поселений // Реконструкция древних общественных отношений по археологическим материалам жилищ и поселений. - Л.: Ин-т археологии, 1974. - С.5-8.
57. Массон В.М. Развитие теоретических основ советской археологии. – Теоретические основы советской археологии. М., 1969.
58. Массон В.М. Феномен культуры и культурогенез древних обществ // Археологические культуры и культурная трансформация. - Л.: Ин-т археологии, 1990. - С.5-10.
59. Массон В.М. Экономика и социальный строй древних обществ. - Л.: Наука, 1978. -192 с.
60. Массон В.М., Боряз В.Н. (ред.). Предмет и объект археологии и вопросы методики археологических исследований. Л., 1975.
61. Матюшин Г.Н. Экологические кризисы и их роль в смене культур каменного века // Природа и человек. - М.: Ин-тархеологии, 1988. -С.21-61.
62. Мезенцева Г. Дослідники археології України. - Чернігів: Сіверянська думка, 1997. - 206 с.
63. Перфильев М.Н. Взаимосвязь прошлого и настоящего в истории человеческой деятельности // Преемственность и инновации в развитии древних культур. - Л.: Наука, 1981. - С.3-7.

64. Пустовалов С.Ж. К вопросу о внутриэтнической характеристике археологической культуры // Археологические культуры и культурная трансформация. - Л.: Ин-т археологии, 1990. - С. 119-124.
65. Пустовалов С.Ж. Питання реконструкції соціального ладу катакомбного суспільства // Археологія. - 1999. - №1. - С119-131.
66. Ракитов А.И. К вопросу о структуре археологического исследования // Философские проблемы исторической науки. - М.: Наука, 1969. - С.161-185.
67. Столяр А.Д. (ред.) Проблемы археологии. Вып. 2, Л., 1978.
68. Третьяков П.Н. Археологические культуры и этнические общности. - Теоретические основы советской археологии. М., 1969.
69. Хлобьютин Л.П. Жилище и его экологическая и социальная обусловленность // Реконструкция древних общественных отношений по археологическим материалам жилищ и поселений. - Л.: Ин-тархеологии, 1974. - С.22-25.
70. Чмихов М.О. Курган як явище давньої культури. - К.: НМКВО, 1993. -144 с.
71. Щапова Ю.Л. Археологическая эпоха: хронология, периодизация, теория, модель. М., 2005
72. Щеглова Ю.Л. Введение в вещеведение. Москва. 2000.

14 Інформаційні ресурси

<http://www.iananu.kiev.ua/>
http://www.archaeology.ru/site_map.html
<http://www.arheolog-ck.ru/>
<http://vf-ndc-oasu.ucoz.ru/>
<http://duben.ucoz.ru/>
<http://pamjatky.org.ua/>
http://pamjatky.org.ua/?page_id=176
http://pamjatky.org.ua/?page_id=188
http://pamjatky.org.ua/?page_id=202
http://pamjatky.org.ua/?page_id=199
<http://komariv.in.ua/>
<http://gsae.karazin.ua/main>
<http://historylib.org/>
<http://naim.bg/bg/home/>
<http://www.archaeolog.ru/>
<http://antropogenez.ru/>